

ÁMOS IMRE (1907-1944)**Nő asztalnál, 1935**

Olaj, vászon, 100,5x70 cm

Jelezve jobbra lent: Ámos 1935

Jelezve hátoldalon: Ámos

Kezdő ár: 10 000 000 Ft / 32 258 EUR

Becsérték: 16 000 000 – 20 000 000 Ft

Estimated value: 51 613 – 64 516 EUR

Ámos Imre budapesti Rákóczi úti műtermében, a festő háta mögött a Nő asztalnál című alkotással, 1935

Anna Margit és Ámos Imre utóbbi, Sűketek a szentek (1935) című alkotásán Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

ÁMOS FESTÉSZETÉNEK KORAI PERIÓDUSA

Ámos művészetének első korszaka szervesen illeszkedik a harmincas évek magyar művészetébe. Pályakezdő festőként Rudnay tanítványa volt, de a pedagógus romantikus karakteréből jószerevel semmit sem örökölt egyénisége. Stílusa már egész korán a francia Nabis festőcsoport síkszerű, dekoratív modorát idézi. Sajátos képein a tompa kolorit, a nagyobb felületek ornamentikus tagolása, cizellálása dominál, de még inkább jellemző festményeinek intenzív tartalmi hangulata, mely időtlenséggel és melankóliával itatják át témáit.

E hangulat, bár hatásában spontánul, őszintén árad felénk, nagyon is tudatos törekvése Ámos munkásságának. *„Olyan érzéseknek a kivetítését szeretném, amelyek az anyémek csak és mégis örök emberiek. Nem lefesteni valamit, ... hanem ... a lelki tartalom legyen az a plusz, ami a helyes képkövetelményen kívül (szerkesztés, komponálás, szín) megkülönbözteti minden más képtől”* – írja naplójában 1935-ben. Ez a hangulati tartalom azonban elüt a Nabik derűs játékosságától: melankolikus, lehangoló érzelmeket tolmácsol, rossz sejtelmeket ébreszt. Figurái vágyódva kíváncsognak el az őket körülvevő világból, mely jól láthatóan terheli őket. Ez az elvágódás nem romantikus érzésből fakad, s nem is tulajdonítható pusztán a zsidó messiásvárásnak.

ELVÁGYÓDÁS-ÉLMÉNY AZ 1930-AS ÉVEK MŰVÉSZETÉBE

Az 1930-as évek elején mind az európai, mind a tengerentúli művészetre jellemző ez az elvágódás-élmény. Ennek okai a gazdasági válságtól, Európa politikájának jobbra tolódásáig, az avantgarde kifulladásától a magas művészet elszigetelődéséig sok mindennel magyarázhatók. A múlt, s ezen belül is a mitológia, a biblikus és archaikus előképek felbukkanása általános jelenséggé válik a kortárs művészetben. Ekkor születik meg de Chirico metafizikus világa, ekkor érik be Henri Rousseau művészetének recepciója, ekkor teljesedik ki Chagall képi világa, s – nem utolsó sorban – ekkor bontakozik ki Ámos zsidó-keresztény tematikája is.

A fiatal művész szimbolikus, archaizáló stílusa nem elszigetelt jelenség a magyar művészetben sem. Számos barátja és kortársa, többek között Anna Margit, Vajda Lajos vagy éppen Korniss Dezső alkotásain is megjelennek hasonló archaikus, illetve a népi kultúrát idéző elemek. Nem eltitkoltan mindannyian egy tiszta eszményi világ után vágyakoztak. Az archaikus korok, valamint a folklór értékeit, esszenciáját kutatták, hogy ezeket a kortárs művészetbe átemelve valami jobbat, valami szebbet mutassanak fel a kor nyomasztó valóságától.

ÁMOS SZIMBOLIKUS VILÁGA

Ámos korai képeinek kompozíciós sémája gyakran enteriőrökre épül. A szoba hátsó oldalán a teret egy ablak, ajtó, vagy tükör motívuma nyitja meg a külvilág felé. Ragaszkodása a zárt terekhez talán abból fakadt, hogy félénk, depresszív személyisége képtelen volt otthonosan mozogni, feloldódni a hétköznapi életben és a közösségi létben. Ezeket az enteriőröket azonban biztosan uralja. Tereit tárgyakkal: tükörrel, órákkal, fogasokkal, használati eszközökkel tölti fel, amelyek valós, gyakorlati szerepükön túl szimbolikus tartalmat is hordoznak. Lelki, spirituális jelentéssel ruházza fel motívumait, megszépíti, jelentőségteljessé, s ezzel mintegy ünneppélyesen időtlenné teszi tereit, s ezzel együtt képeinek összhatását is. *„Engem gyakran egy tárgy indított munkára régebben is. A tárgyaknak külön élete van. Egyiket-másikat egészen sajátos légkör veszi körül, amihez társulnak bizonyos emlékeim. Ezeknek az emlékképeknek a kivetítése érdekel újabban. Asszociatív expresszionizmusnak nevezem magamban ezt a törekvést. Szerintem ma már nem lehet másképpen újat adni, csak úgy, ha az ember legőszintébben adja vissza a lelkében élő képeket.”* – írja ugyancsak 1935-ben.

Kaszás Gábor

